

ומקשינן: האי, כטעמיה וכהילכתיה הוא, ורב רק מוסיף הוא, שגם בדרבנן כגון לגבי אכילת פירות אינו יכול להתנות?

אלא כונת רב — "הלכה כרבן שמעון בן גמליאל" — דאמר, אם מתה יירשנה.

"ולאו מטעמיה" — דאילו רבן שמעון בן גמליאל סבר, — ירושת הבעל דאורייתא. וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל.

ורב סבר — ירושת הבעל דרבנן, וחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה.

ומקשינן: וכי רב סבר — ירושת הבעל דרבנן? והרי תנן במסכת בכורות — רבי יוחנן בן ברוקא אומר: היוורש את אשתו, יחזיר לבני משפחתה את השדה ביובל, וינכה להן מן הרמויב,

וסברה הגמרא כעת — שיחזיר להם את השדה בדמים מועטים⁽⁴¹⁾.

והוינן בה — מאי קסבר רבי יוחנן בן ברוקא? אי קסבר שירושת הבעל דאורייתא, אמאי יחזיר להם את השדה ביובל, והרי יורש גמור הוא?

ואי קסבר שירושת הבעל מדרבנן, דמים מאי עבידתייהו? מדוע עליהם לשלם לו על כך שמחזיר להם את הקרקע, הרי בדין הוא מחזיר להם ביובל⁽⁴²⁾?

ואמר רב, לעולם קסבר רבי יוחנן בן ברוקא — ירושת הבעל דאורייתא,

ולא תקשי — אם כן מדוע חוזרת ביובל, הלא יורש גמור הוא?

כיון שמדובר בכגון שהורישתו אשתו בית הקברות.

ולכן אף על פי שמעיקר הדין אינו צריך להחזיר להם, מכל מקום משום פגם משפחה, שבזיון הוא להם שאינם קבורים עם אבותיהם, אמור רבנן — לישקול דמי וליהדר⁽⁴³⁾.

צריך ביאור, מדוע פשוט לגמרא שירושה דרבנן חוזרת ביובל, אולי תקנו חכמים שתהא הירושה כירושה דאורייתא, ואינה חוזרת אפילו ביובל? ותירץ על פי דברי התוספות לעיל (נו' ע"ב ד"ה קסבר) שירושת הבעל כיון שאינה מחמת קורבה אינה נחשבת כיש לה עיקר מן התורה, ומועילה רק מדין הפקר בית הדין הפקר. ואם כן דינה כמתנה וחוזרת ביובל.

43. והקשו התוספות, אם כן מדוע מחזיר רק ביובל, הרי גם בשאר השנים צריך להחזיר משום פגם המשפחה?

ותירצו — שביובל איכא פגם משפחה יותר מהרגיל, כיון שכל השדות חוזרות, וזו אינה

דברים אלו, רב לא סבר כשום תנא. שהרי במשנתנו לכולי עלמא מועיל התנאי בפירות? ולכן חלקו התוספות וסברו שמודה רב בפירות, אלא שחולק בדברים אחרים שהם מדרבנן.

ונראה שמחלוקת זו תלויה במחלוקת הראשונים הנזכרת לעיל הע' 38, האם בכל מילי עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה, או דלמא — בפירות דלא שכיחי לא עשו חיזוק.

41. כלומר לפי השער הזול שנמכרות בו השדות כעת.

42. הקשה הגר"א וסרמן ב"קובץ שיעורים" —